

Franz Thorbecke: Afrika. Erster Teil; Allgemeine Übersicht. (19 × 13 cm., 124 S., 29 Kort og 30 Billeder). Ferdinand Hirt, Breslau 1929.

Denne almindelige, regionalgeografiske Oversigt er anlagt som første Del af et Værk i 4 Bind, hvoraf Nr. 2, 3 og 4 kommer til at omfatte henholdsvis Nordafrika med Sahara, det øvrige tropiske Afrika og det ikke-tropiske Sydafrika.

Arbejdet er et typisk Eksempel paa den Omlæggelse af den regionalgeografiske Methodik, som i de sidste Aar er bleven forsøgt saavel af tysk som af fransk Videnskab, og hvis karakteristiske Tendens er en Reaktion mod det skematiske System, der har fundet sit mest konsekvente Udtryk i Hettners „Grundzüge der Länderkunde“. Da Fremstillingen i første Række tager Sigte paa en Redegørelse for de anthropogeografiske Forhold, er den fysiske Geografi og specielt Morfologien noget stedmoderligt behandlet, men dette afhjælpes maaske gennem de senere Bind. Den velskrevne Tekst er ledsaget af et godt Billedmateriale og talrige Kort, hvoraf en Del er originale, derimod findes ingen Tabeller og Kurver, hvilket — navnlig ved Behandlingen af de klimatiske og de økonomiske Forhold — i nogen Grad savnes. I Litteraturlisten opføres de vigtigste af de nyere tyske Værker vedrørende Afrika, enkelte engelske; men ingen franske. Hist og her bemærker man bag den geografiske Fremstilling visse politiske Tendenser, der munder ud i Kravet om en Genoptagelse af den tidligere tyske koloniale Virksomhed i Afrika.

Niels Nielsen.

Erland Nordenskiöld: Indianerna på Panamanäset. (17 × 25 cm., 282 sider, 174 illustr. i teksten, 5 farvetavler, 1 kært). Åhlén & Åkerlund. Stockholm 1928.

Under ovenstående titel giver den berømte Indianer-forsker en populær skildring af sin sidste ekspedition, som han foretog til Panamá og Colombia 1927 sammen med sin hustru, sin ældste søn og fil. dr. Sigvald Linné.

Efter en række interessante, arkæologiske undersøgelser på Perle Øerne gik ekspeditionen, der rådede over sin egen motorbåd, „på strandhugst“, som forf. kalder det, på Colombias kyst mod Stillehavet. Det er en kyst, „som mange har rejst forbi, men hvor få er blevet“. Grunden hertil er tydelig nok, et usundt klima og uigennemtrængelige urskove har forenet sig om at gøre den så lidet tiltrækkende for mennesker som vel muligt; kun få hvide har i tidens løb slået sig ned her, og selv for Indianerne har naturen virket afskrækkende: de højt kultiverede folkeslag, som på opdagelsens tid levede

i Andes-kædens dalstrøg, har aldrig udstrakt deres herredømme til denne kyst, som derfor forblev i den forholdsvis lavt stående Chocó-stammes besiddelse.

Chocó-Indianerne var indtil den her omtalte ekspedition overmåde lidet kendt, og studiet af dem var derfor en hovedopgave. Det lykkedes Nordenskiöld med sin sjældne ævne til at vinde Indianernes tillid at gøre sig til ven med en af stammens medicinmænd, og første halvdel af bogen giver en fornøjelig skildring af samlivet med ham og hans familie. Vi følger Indianerne i deres dagligliv, ved deres fester, deres ceremonier for at helbrede syge o. s. v. Ved den intime omgang med en enkelt familie er det opnået, at der er kommet et lignende personligt præg over fremstillingen som det, vi kender fra Knud Rasmussen's skildringer af Eskimoerne, og som lærer os disse fremmedartede folk at kende som mennesker og ikke som ligegyldige studieobjekter. De enkelte personligheder og de enkelte situationer har så uendeligt meget at sige for en videnskab som etnografien, fordi de giver de virkelige, konkrete tilfælde i stedet for nogle almindelige bemærkninger.

Fra Chocó-Indianerne vendte ekspeditionen tilbage til Panamá, hvorfra rejsen, efter et ganske kort besøg hos de næsten ukendte Bogotá-Indianere, gik til Cuna-folket på den atlantiske kyst. Vi kommer her til en hel anden verden end den ovenfor omtalte. Cunaerne hører til Chibcha-folkene, der før Spaniernes tid havde udviklet en temmelig højtstående kultur i de dele af Amerika, som først besøgte af Spanierne, og siden har både Skotter og franske huguenotter forsøgt sig som kolonisatorer i samme egne; men det er aldrig lykkedes at undertvinge Cunaerne, der så sent som 1925 rejste et stort oprør mod Panamá og stiftede den endnu eksisterende, selvstændige republik Tule.

Det er dog indlysende, at Cunaerne i mange henseender er blevet påvirket af de hvide; mange af dem har f. eks. faret verden rundt som sømænd på europæiske sejlskibe, og nogle skal endog have været i Sverige. På den anden side er en stor del af den gamle kultur bevaret med bevidst sejhed, og det gælder ikke mindst det åndelige liv. En støtte for dette er den ejendommelige billedskrift, som Nordenskiöld fandt, og som efter al sandsynlighed nedstammer fra den ægte, gammel-indianske billedskrift. I det hele taget var det særlig den åndelige kultur, som ekspeditionen her satte sig til opgave at studere, og af et af kapitlerne, „færden gennem dødsriget“, vil man f. eks. få et både morsomt og lærerigt indtryk af disse Indianeres religiøse forestillinger.

Desværre fik opholdet hos denne interessante stamme en brat

afslutning, idet Nordenskiöld blev livsfarlig syg og måtte afbryde rejsen; men da var allerede rige resultater opnået og store samlinger skaffet til museet i Göteborg, som Nordenskiöld selv ved et målbevidst arbejde har forvandlet fra en ligegyldig provinssamling til et moderne museum, hvori Syd-Amerikas etnografi og forhistorie er fremstillet mere alsidigt og systematisk end noget andet sted i verden.

Samtidigt med, at ekspeditionens leder fortrinsvis helligede sig de nulevende Indianere, foretog Linné arkæologiske undersøgelser på et stort antal steder. En stadig hjælp og støtte havde Nordenskiöld desuden i sin søn Eric og sidst, men ikke mindst i sin hustru, baronesse Olga Nordenskiöld, der her ligesom tidligere har fulgt sin mand på rejser, som ikke mange hvide kvinder havde mod til at indlade sig på. Det er en personlig indsats, som en række i bogen optagne dagbogsblade fra kanofærden på Rio Baudó giver et levende indtryk af.

Ellers er bogen helt igennem skrevet af Erland Nordenskiöld med samme lune understrøm af ironi, men også med samme klare anskuelighed, som kendes fra hans tidligere værker, og som sammen med de mange fortræffelige billeder får læseren til at føle sig selv hensat til disse vilde, tropiske egne. Den videnskabelige bearbejdelse af udbyttet er allerede begyndt. I den for Syd-Amerikas kulturhistorie så vigtige serie *Comparative Ethnographical Studies* har Nordenskiöld foreløbigt skrevet om Cunaernes billedskrift, og mere vil senere følge. Også dr. Linné har allerede haft lejlighed til at forelægge de arkæologiske resultater i et interessant arbejde.

Erland Nordenskiöld står ubetinget som nutidens førende etnograf for Syd-Amerikas vedkommende, og det Kgl. Danske Geografiske Selskab kan være stolt over at regne ham blandt sine æresmedlemmer. Og samtidigt er hans talrige ekspeditioner, der væsentlig er bekostet af svenske mæcener, resultatet af en foretagsomhed og et fremsyn fra disses side, som man nok i Danmark kunde ønske blot lidt af et sidestykke til.

Kaj Birket-Smith.

Sigvald Linné: Darien in the Past. The archaeology of eastern Panama and north-western Colombia. (17½ × 24½ cm., 318 sider, 62 illustr. og 16 kårt i teksten, 1 bilagskårt). Göteborgs Kungl. Vetenskaps- og Vitterhets-Samhälles Handlingar. 5. följdén, ser. A, bd. I n:o 3. Göteborg 1929.

Forf. af ovennævnte afhandling fulgte baron Erland Nordenskiöld på hans andetsteds omtalte, sidste ekspedition til Syd-Amerika, og det er en bearbejdelse af de arkæologiske resultater fra denne rejse, som her forelægges.